

ELEUTERIO F. FORTINO

BESA E KRISHTERË
DER GLAUBE DER CHRISTEN
LA FEDE CRISTIANA

Roma
1992

MËSIMI I KRISHTERË

Për ata që kanë detyrën e përhapjes së misterit të besës, arsimit i krishterë është i domosdoshëm, kështu që kisha të zmadhohet me shtimin e besimtarëve.

Por jo të gjithëve atyre që i afrohen Fjalës iu nevojitet e njëjta metodë mësimi. Prandaj mësimi i krishterë duhet t'i përshtatet çdo kulture fetare.

* * *

Per coloro che sono preposti al mistero della fede, la catechesi è indispensabile, affinché la chiesa cresca con l'aumento dei credenti, proponendo ai non credenti la parola di insegnamento degna di fede.

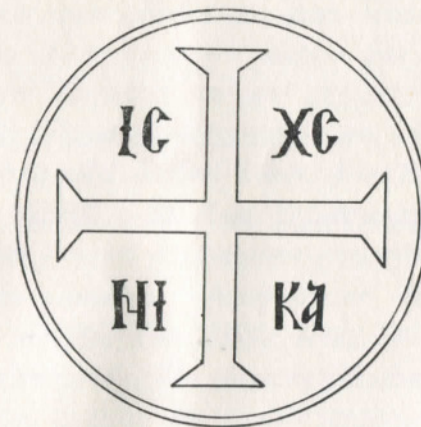
D'altra parte va tenuto presente che il medesimo metodo di insegnamento non è adatto per tutti coloro che si accostano alla Parola; ma conviene che la catechesi sia adattata ai diversi tipi di religiosità.

S. Gregorio di Nissa
La Grande Catechesi

ELEUTERIO F. FORTINO

BESA E KRISHTERË DER GLAUBE DER CHRISTEN LA FEDE CRISTIANA

Ein albanischer Katechismus

B E S A

Circolo italo-albanese di cultura

Roma

1992

Si stampi

Monastero Esarchico di Santa Maria
Grottaferrata, 22 - 8 - 1991

✠ PAOLO GIANNINI
Archimandrita Ordinario

GELEITWORT

SOFISË THEODORË DHE PJETRIT
dhe nëpërmjet tyre
gjithë të rinjve arbëreshë
për kujtim të pagëzimit

A SOFIA TEODORA E A PIETRO
e attraverso loro
a tutti i giovani albanesi
in ricordo del battesimo

Diebe albanische
glaubens, so spricht er
der III. Schrift Jesu im
Der Mann hat das G
wie ein kleines Kind
zeigt, wie groß die
Wir die Nachw
wort nicht mehr direkt aus dem Munde Jesu be-
kommen. Aber doch wir haben das Glück, daß
mächtige Menschen vor uns gestanden haben. Sie
haben ihr Wissen niedergeschrieben, wie man glau-
ben, leben und hoffen kann. Die Bibel, unsere
Heilige Schrift, hält diese Erfahrungen fest. Da-
neben gibt es noch viele andere geschriebene Zeug-
nisse des Glaubens. Auch dieser Kleine Kate-
chismus möchte eine Hilfe sein. Er enthält die
wichtigsten Grundzüge unseres Glaubens.

Er ist gedacht für unsere albanischen Freun-
de, die nach Deutschland oder nach Italien ge-
kommen sind. Er wird sicher auch den Christen
in der Heimat in Albanien dienen. Zwecks wich-
tig für das Lesen ist das Gespräch über Gott,
der uns ins Leben gerufen hat, der uns durch das

GELEITWORT

Liebe albanische Mitchristen!

« Herr, ich möchte glauben, hilf meinem Unglauben », so spricht ein verzweifelter Mensch in der Hl. Schrift Jesus an (Mk 9,24).

Der Mann hatte das Glück, daß Jesus ihn wie ein kleines Kind bei der Hand nahm und ihm zeigte, wie groß die Macht des Glaubens ist.

Wir, die Nachgeborenen, können so eine Antwort nicht mehr direkt aus dem Munde Jesu bekommen. Aber auch wir haben das Glück, daß unzählige Menschen vor uns geglaubt haben. Sie haben ihr Wissen niedergeschrieben, wie man glauben, lieben und hoffen kann. Die Bibel, unsere Heilige Schrift, hält diese Erfahrungen fest. Daneben gibt es noch viele andere geschriebene Zeugnisse des Glaubens. Auch dieser kleine Katechismus möchte eine Hilfe sein. Er enthält die wichtigsten Grundzüge unseres Glaubens.

Er ist gedacht für unsere albanischen Freunde, die nach Deutschland oder nach Italien gekommen sind. Er wird sicher auch den Christen in der Heimat in Albanien dienen. Ebenso wichtig wie das Lesen ist das Gespräch über Gott, der uns ins Leben gerufen hat, der uns durch das

Dasein führt und einmal bei sich in der Ewigkeit aufnehmen wird.

Und so wünsche ich Ihnen, daß Sie Mitchristen finden, mit denen Sie in einen lebendigen Austausch über den Glauben kommen, Gemeinden, wo sie angenommen werden und selber zuhause sind. Erst dort, wo wir wie Schwestern und Brüder miteinander umgehen, wird der Geist Jesu lebendig, bekommen die geschriebenen Worte Leben, Sinn und Kraft.

Siegmund Bulla

Pfarrer in Friedland

HYRJE

Ky libër i vogël do të ndihmojë të rinjtë që të gjejnë të vërtetat e para të besës së krishterë.

Si formë shpjegimi është zgjedhur ajo më e lehta, në mënyrë që të gjithë të mund të kuptojnë. Si metodë pra është përdorur ajo e traditës me pyetje dhe përgjigje, siç është i shkruar edhe i pari katekizëm arbëresh, « E mbsuame e krështerë », i Lekë Matrangës (1592). Shpresoj se të rinjtë do të gjejnë përgjigjen e vërtetë të pyetjeve të tyre.

Në ditët tona rritet dëshira e njeriut për të kuptuar jetën. Dhe besa, si përgjigje e vërtetë e kësaj dëshire, duhet shpjeguar haptas dhe duhet studiuar mirë. Ky libër i vogël do të ndihmojë të rinjtë për të njohur besën e krishterë dhe për ta realizuar në jetën e tyre.

Shtjellimi i librit mbështetet në Fjalën e Zotit: « Unë jam udha dhe e vërteta dhe jeta » (Joan. 14,6).

Përmban tri pjesë:

a) *Në pjesën e parë paraqiten të vërtetat në të cilat ka besë i krishteri;*

b) *në të dytën shpjegohet jeta shpirtërore e të krishterit, si lutet ai dhe si bëhet i ngjashëm*

me t'Ynë Zot, duke marrë pjesë në sakramentet;

c) Në të tretën shtrohet udha e drejtë nëpër të cilën duhet të ecë i krishteri për të arritur në parajsë; urdhërimet e t'Ynë Zoti na e tregojnë këtë udhë.

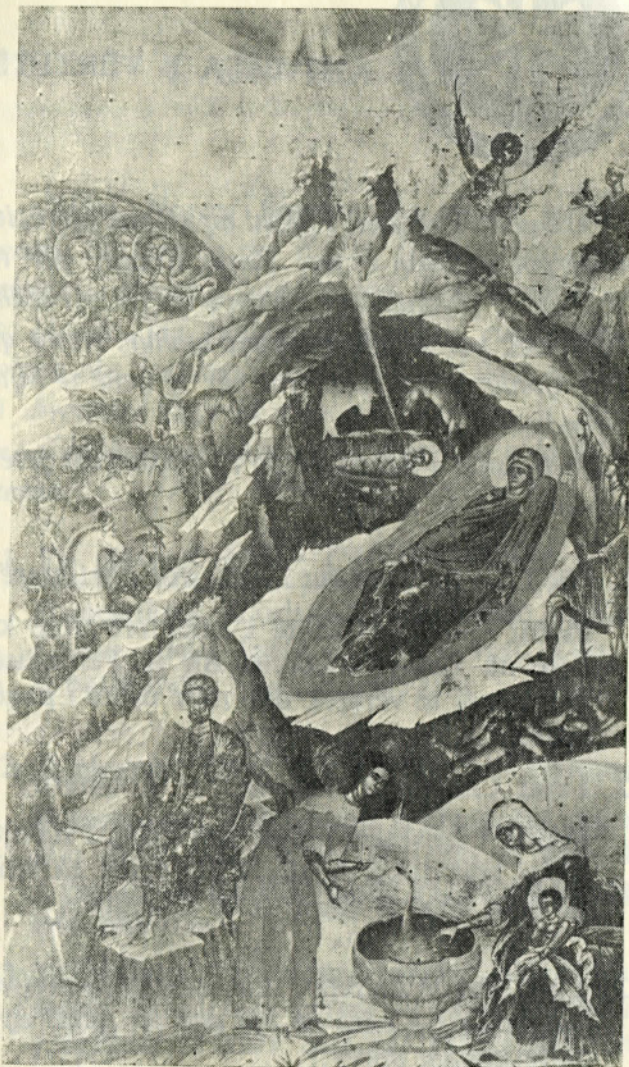
Tha Zoti Krisht: « Jo kush thotë: O Zot, o Zot, do të hyjë në mbretërinë e qiejve, por kush plotëson dëshirën e Atit tim që është në qiell » (Mt. 7,21).

Ne duhet ta njohim këtë dëshirë dhe ta vëmë në praktikë në jetën tonë siç do Ynë Zot.

Kush bën kështu është njeri i urtë dhe e ndërton jetën e tij si një shtëpi mbi shkëmb, e cila nuk shembet përdhe nga era o nga shiu, por qëndron, e fortë dhe e bukur.

Këtë unë u uroj të rinjve arbëreshë.

I. BESA E VËRTETË LA VERA FEDE

Onufri (shek. XVI): Krishtlindja

Onufrio (sec. XVI): Nascita di Gesù

I. BESA E VËRTETË

Perëndia, Ynë Zot, i deshi aq shumë njerëzit, sa që dërgoi të Birin e vet, Zotin Krisht, për të na zbuluar të vërtetën dhe udhën e drejtë. Ai erdhi në këtë jetë, por shumë s'e kanë njohur. Atyre që e kanë njohur u dha pushtetin për të qenë të bijtë e Perëndisë.

Kush është i krishterë do të trashëgojë jetën e pasosur dhe të lumtur.

1. Një i ri e pyet priftin: *Kush është i krishterë?*

Prifti: Një njeri është i krishterë nëse ka besë në Zotin Krisht, si Bir të Perëndisë, si Perëndi të vërtetë, dhe nëse është i pagëzuar.

2. I riu: *Cili është simboli i të krishterit?*

Prifti: I krishteri njihet nga kryqi i shenjtë që ai bën duke thënë: « Në emër të Atit, të Birit dhe të Shpirtit të Shenjtë ».

3. I riu: *Pse i krishteri kur bën kryq mbledh tre gishtat e parë në një dhe të tjerët dy i shtie brenda dorës?*

Prifti: Është një gjest simbolik. Të tre gish-

1. LA VERA FEDE

Iddio, Nostro Signore, ha amato tanto gli uomini da inviare suo Figlio, Gesù Cristo, per rivelarci la verità e la retta via. Egli venne in questo mondo, ma molti non lo hanno conosciuto. A coloro che lo hanno conosciuto ha dato il potere di diventare figli di Dio.

Chi è cristiano erediterà la vita e la felicità eterna.

1. Un giovane chiede: *Chi è cristiano?*

Il sacerdote: È cristiano chi crede in Gesù Cristo, quale figlio di Dio e vero Dio, ed è battezzato.

2. Il giovane: *Qual è il simbolo del cristiano?*

Il sacerdote: Il cristiano si riconosce dal segno della santa croce che egli fa dicendo: « Nel nome del Padre, del Figlio e dello Spirito Santo ».

3. Il giovane: *Perché il cristiano quando fa il segno della croce unisce le prime tre dita e racchiude le altre due nel palmo della mano?*

Il sacerdote: È un gesto simbolico. Le tre di-

tat të mbledhur njësh na thonë se Perëndia është një, por në tri veta: Ati, Biri dhe Shpirti i Shenjtë.

4. **I riu:** *Dhe të dy gishtat e mbledhur brenda dorës?*

Prifti: Ata na kujtojnë se Zoti Krisht është Perëndi i vërtetë dhe njeri i vërtetë: është një vetë në dy natyra.

5. **I riu:** *Në cilat të vërteta ka besë i krishteri?*

Prifti: Në të gjitha ato që janë shkruar në simbolin e besës, domethënë në rregullën e besës dhe në ato që na mëson kisha.

6. **I riu:** *Cila është « Rregulla e besës »?*

Prifti: Rregulla e besës, që quhet edhe « Simboli i besës », është *krëdoja*, ose *besòja* që deklarohet në pagëzim dhe në meshë. Ajo thotë kështu:

« Besonj në një Perëndi, At të tërëpushtetshëm, krijues të qiellit e të dheut e të gjithë të dukuravet e të padukuravet. Dhe në një Zot, Jezu Krishtin, Birin e Perëndisë, të vetëmlindurin, që leu prej Atit para gjithë jetëvevet. Dritë prej Drite, Perëndi të vërtetë prej Perëndije të vërtetë, të lerë, jo të bërë, të njëqënëshëm me Atin, me anën e të cilit u bënë të gjitha. Që për ne njerëzit e për shpëtimin tonë zbriti prej qiejvet dhe mori kurm prej Shpirtit Shenjtë edhe Virgjërës Mëri e u bë njeri. Dhe u kryqëzua për ne nën Ponc Pillatin dhe pësoi dhe u varrëzua. Dhe u ngjall të tretën ditë sipas Shkronjavet. Dhe u hyp në qiell dhe rri në të djathtën e Atit. Dhe do të vinjë përsëri me lavdi të gjykonjë të gjallët e të

ta unite ci dicono che Dio è uno in tre persone: Padre, Figlio e Spirito Santo.

4. **Il giovane:** *E le altre due dita racchiuse nel palmo della mano?*

Il sacerdote: Ci ricordano che Gesù Cristo è vero Dio e vero uomo: è una persona in due nature.

5. **Il giovane:** *In quali verità crede il cristiano?*

Il sacerdote: In tutte quelle verità che sono indicate nel simbolo di fede o « regola della fede » e che ci insegna la chiesa.

6. **Il giovane:** *Qual è la « regola della fede »?*

Il sacerdote: La regola della fede, che si dice anche « simbolo di fede », è il *Credo* che si professa nel battesimo e durante la liturgia eucaristica.

Questa è la formulazione del *Credo*:

« Credo in un solo Dio, Padre onnipotente, Creatore del cielo e della terra, di tutte le cose visibili e invisibili. Credo in un solo Signore, Gesù Cristo, unigenito Figlio di Dio, nato dal Padre prima di tutti i secoli; Luce da Luce, Dio vero da Dio vero; generato, non creato; della stessa sostanza del Padre; per mezzo di lui tutte le cose sono state create. Per noi uomini e per la nostra salvezza discese dal cielo; e per opera dello Spirito Santo si è incarnato nel seno della vergine Maria e si è fatto uomo. Fu pure crocifisso per noi sotto Ponzio Pilato, e patì e fu sepolto e il terzo giorno è risuscitato, secondo le Scritture. È salito al cielo e siede alla destra del Padre. E di nuovo verrà nella gloria, per giudicare i vivi e i morti:

vdekurit, rregjëria e të cilit nuk do të ketë mbarim. Dhe në Shpirtin Shenjtë, Zot e jetëbërës, që buron prej Atit, që adhurohet e lavdërohet bashkë me Atin e me Birin, që foli me anën e Profitëvet. Në një kishë të shenjtë, katolike dhe apostolike. Rrëfenj një pagëzim për ndjesën e mëkatëvet. Pres ngjalljen e të vdekurvet. Dhe gjellën e jetës s'ardhëshme. Amin».

7. I riu: *Kush e shkruajti rregullën e besës?*

Prifti: Ajo që formuluar pak nga pak: më parë në koncilin ekumenik të Nikesë (325) dhe pastaj në koncilin e Konstandinopojës (381). Për këtë arsye ka emrin «*Krëdo e Nikesë dhe e Konstandinopojës*». Këtë krëdo e ruajnë gjithë të krishterët: katolikët, ortodoksët dhe protestantët.

8. I riu: *Ku janë gjetur të vërtetat që janë shkruar në rregullën e besës?*

Prifti: Të vërtetat e besës së krishterë u zbuluan nga vetë Ynë Zot, gjenden në Biblën dhe në Traditën apostolike dhe mësohen nga tradita e gjallë e kishës.

9. I riu: *Ç'është Bibla?*

Prifti: Bibla është libri i shenjtë i të krishterëve. Bibla është e përbërë nga 72 libra. Ata janë shkruar nga shumë autorë, por të gjithë u frymëzuan nga Ynë Zot vetë. Për këtë arsye të vërtetat e shkruara në Biblën janë pa të rreme dhe pa gabime. Në këta libra përshkruhet historia e shpëtimit të njeriut, duke zënë fill nga krijimi e deri tek ardhja e Zotit Krisht dhe te

e il suo regno non avrà fine. Credo nello Spirito Santo, che è Signore e dà la vita, e procede dal Padre e con il Padre e il Figlio è adorato e glorificato: e ha parlato per mezzo dei profeti. Credo nella chiesa una, santa, cattolica e apostolica. Professo un solo battesimo per il perdono dei peccati. Aspetto la resurrezione dei morti e la vita del mondo che verrà. Amìn».

7. Il giovane: *Chi ha scritto la regola della fede?*

Il sacerdote: È stata formulata gradualmente: prima nel concilio ecumenico di Nicea (325) e poi completata in quello di Costantinopoli (381). Per questo motivo si chiama «*Simbolo niceno-costantinopolitano*». Osservano questo *Credo* tutti i cristiani: i cattolici, gli ortodossi e i protestanti.

8. Il giovane: *Da dove sono state prese le verità contenute nella regola della fede?*

Il sacerdote: Le verità della fede cristiana sono state rivelate da Nostro Signore stesso; si trovano nella Bibbia e nella Tradizione apostolica e sono insegnate dal magistero vivo della chiesa.

9. Il giovane: *Cosa è la Bibbia?*

Il sacerdote: La Bibbia è il libro sacro dei cristiani. Essa è un insieme di 72 libri. Questi sono scritti da diversi autori, ma tutti sono ispirati da Nostro Signore. Per questo motivo le verità contenute nella Bibbia sono senza falsità e senza errori. In questi libri è descritta la storia della salvezza dell'uomo, dalla creazione all'avvento di Gesù

themelimi i kishës. Librat e shkruar para ardhjes së Krishtit janë 46 dhe përbëjnë pjesën e parë, Testamentin e vjetër ose Besëlidhjen e vjetër.

Librat e shkruar më pas janë 26 dhe përbëjnë Testamentin e ri ose Besëlidhjen e re. Kjo përban Vangjejtë, Veprat dhe Letrat e apostujve, dhe Apokalipsin ose Zbulesën.

Cristo e alla fondazione della chiesa. I libri scritti prima della venuta di Cristo sono 46 e costituiscono la prima parte, l'Antico Testamento.

I libri scritti in seguito sono 26 e costituiscono il Nuovo Testamento. Questo contiene i Vangeli, gli Atti e le Lettere degli apostoli, l'Apocalisse.

Kur i krishteri bën kryqin thotë: «Në emër të Atit, të Birit e të Shpirtit të Shenjtë». Deklaron kështu besën e tij në Zotin Krisht, i cili na zbuloi se Perëndia është një në tri veta.

10. I riu: *Ç'na mëson besa e krishterë mbi Trininë e shenjtë?*

Prifti: Se Perëndia është një në tri veta. Se Ati është Zot, se Biri është Zot, se Shpirti i Shenjtë është Zot, por s'janë tre zotërinj, po një i vetëm Zot dhe Perëndi. Ati, Biri dhe Shpirti i Shenjtë janë gjithmonë bashkë. Bashkë krijuan qiellin e dheun dhe bashkë bëjnë gjithçka. Ati vepron nëpërmjet të Birit në Shpirtin e Shenjtë. Janë tri veta e një Perëndi i vetëm. Janë tri veta e një fuqi e vetme. Ky është misteri më i madh i besës së krishterë.

11. I riu: *Ku mund t'i gjejmë të vërtetat mbi Trininë e shenjtë; dhe si i lutemi asaj?*

Prifti: *Krëdoja me formula të shkurtra na mëson të vërtetat kryesore mbi Atin, Birin dhe Shpirtin e Shenjtë.*

Trinisë së shenjtë i lutemi kështu: «Trini e tërëshenjtë mëshirona, o Zot, falnai mëkatet tona, o Zot i madh ndjei paudhësitë tona, o i shenjtë vështro dhe shëro sëmudjet tona, për emrin tënd».

Nel fare la croce il cristiano dice: «Nel nome del Padre, del Figlio e dello Spirito Santo». Professa così la sua fede nel Signore Gesù Cristo il quale ci ha rivelato che Dio è uno in tre persone.

10. Il giovane: *Che cosa ci insegna la fede cristiana sulla Santa Trinità?*

Il sacerdote: Che Dio è uno in tre persone. Che il Padre è il Signore, che il Figlio è il Signore, che lo Spirito Santo è il Signore; ma non sono tre Signori, ma un unico Signore e Dio. Il Padre, il Figlio e lo Spirito Santo sono sempre insieme. Insieme hanno creato il cielo e la terra e insieme operano ogni cosa. Il Padre opera mediante il Figlio per mezzo dello Spirito Santo. Sono tre persone e un Dio unico. Sono tre persone e una unica forza.

Questo è il maggiore mistero della fede cristiana.

11. Il giovane: *Dove possiamo trovare le verità sulla Santa Trinità; e come preghiamo la Santa Trinità?*

Il sacerdote: Il *Credo*, in brevi formulazioni, ci insegna le principali verità sul Padre, sul Figlio e sullo Spirito Santo.

La liturgia ci insegna a pregare così: «Santissima Trinità, abbi pietà di noi; o Signore, perdona i nostri peccati; o Sovrano, rimetti le nostre colpe; o Santo, visita e sana le nostre infermità, per la gloria del tuo nome».

«Besoj në një Perëndi, Atë të tërëpushtetshëm, krijues të qiellit e të dheut e të gjithë të dukurave e të padukurave».

12. I riu: *Perëndia është një i vetëm?*

Prifti: Një është burimi nga ku rrjedh gjithçka, Perëndia. Në dekalogun, i pari urdhërim thotë: «Unë jam Zoti, Perëndia yt; nuk do të kesh tjetër Perëndi përveç meje». Zoti Krisht, Biri i Perëndisë, na zbuloi plotësisht Perëndinë si At, Bir dhe Shpirt të Shenjtë.

13. I riu: *Pse Perëndia thirret Atë?*

Prifti: Kur themi se Perëndia është Atë, ne themi se Ati është veta e parë e Trinitës së Shenjtë, dhe se nga Ai vjen Biri në një marrëdhënie birnore të amshuar.

Në një kuptim tjetër themi se Ai është edhe ati ynë, që është në qiell, i cili na krijoi dhe na mban në jetë.

14. I riu: *Pse thuhet i tërëpushtetshëm?*

Prifti: Pse Ai mund të bëjë gjithçka, se nga Ai varet çdo gjë që ekziston. Ai na mban në jetë. Ai i ringjall të vdekurit.

15. I riu: *Pse thuhet krijues?*

Prifti: Në fillim nuk ekzistonte as qielli, as dheu. Nga mosqenia Ynë Zot solli në të qenë të gjitha ato që ekzistojnë, ato që duken dhe ato që nuk duken; ai krijoi qiellin, dheun, detin dhe të gjitha ato që janë

«Credo in un solo Dio, Padre onnipotente, creatore del cielo e della terra e di tutte le cose visibili ed invisibili».

12. Il giovane: *Iddio è uno solo?*

Il sacerdote: Una è la fonte da cui proviene tutto, Iddio. Nel decalogo, il primo comandamento dice: «Io sono il Signore Dio tuo; non avrai altro Dio fuori che me». Nostro Signore Gesù Cristo, il Figlio di Dio, ci ha rivelato pienamente Iddio come Padre, Figlio e Spirito Santo.

13. Il giovane: *Perché Iddio si dice Padre?*

Il sacerdote: Quando diciamo che Dio è Padre, noi diciamo che il Padre è la prima persona della Santa Trinità; e che da Lui proviene il Figlio, in una relazione filiale eterna. In altro senso diciamo che Lui è anche il padre nostro che è nei cieli il quale ci ha creato e ci tiene in vita.

14. Il giovane: *Perché si dice che è onnipotente?*

Il sacerdote: Perché Egli può fare tutto, perché da lui dipende tutto ciò che esiste. Egli ci mantiene in vita. Egli fa risorgere i morti.

15. Il giovane: *Perché si dice che è creatore?*

Il sacerdote: In principio non esisteva né il cielo né la terra. Dal nulla Nostro Signore ha portato all'esistenza tutte le cose esistenti, quelle visibili e quelle invisibili. Egli ha creato il cielo, la terra, il mare e tutto ciò

në të. Ai krijoi njeriun, burrë e grua, kurm e shpirt. Dhe i dha njeriut një shpirt të pavdekshëm, sikurse i pavdekshëm është Perëndia.

16. I riu: *Perëndia ka kurm si ne?*

Prifti: Jo. Perëndia s'ka fare kurm. Perëndia është frymë e thjeshtë. Prandaj Ai është në qiell, në botë dhe në çdo vend. Ai frymëzon jetën.

17. I riu: *Pse na ka krijuar Ynë Zot?*

Prifti: Ynë Zot na ka krijuar që ta njohim, ta duam me zemër dhe t'i shërbejmë në këtë jetë dhe pastaj që ta gëzojmë në jetën e pasosur, në parajsë.

18. I riu: *Si na mësoi Zoti Krisht, t'i lutemi Atit, t'Ynë Zoti?*

Prifti: Në Vangjel Zoti Krisht na mësoi këtë lutje:

«Ati ynë, që je në qiell, u shenjtëroftë emri yt; ardhhtë rregjëria jote; u bëftë vullimi yt, si në qiell ashtu mbi dhe. Bukën tonë të përditshme ëna neve sot, dhe ndjena neve detyrat tona, si edhe na ja ndejmë detorësve tanë; dhe mos na shtjerë në ngasje, po lirona nga i ligu».

I krishteri thotë këtë lutje çdo ditë.

che si trova in essi. Ha creato l'uomo, maschio e femmina, corpo e spirito. E ha dato all'uomo uno spirito immortale, così come immortale è Iddio.

16. Il giovane: *Iddio ha un corpo come noi?*

Il sacerdote: No. Iddio non ha corpo. È puro spirito. Per questo Egli è in cielo, in terra e in ogni luogo. Egli ispira la vita.

17. Il giovane: *Perché Dio ci ha creato?*

Il sacerdote: Nostro Signore ci ha creato per conoscerlo, amarlo e servirlo in questa vita e poi goderlo nella vita eterna, in paradiso.

18. Il giovane: *Come ci ha insegnato Gesù Cristo a pregare il Padre, nostro Signore?*

Il sacerdote: Nel Vangelo Gesù Cristo ci ha insegnato questa preghiera:

«Padre nostro, che sei nei cieli, sia santificato il tuo nome, venga il tuo regno, sia fatta la tua volontà, come in cielo così in terra. Dacci oggi il nostro pane quotidiano e rimetti a noi i nostri debiti come noi li rimettiamo ai nostri debitori, e non ci indurre in tentazione, ma liberaci dal male».

Il cristiano recita questa preghiera ogni giorno.

« Besoj në një Zot, Jezu Krishtin, Birin e Perëndisë, të vetëmlindurin, që lindi prej Atit para gjithë jetëve ».

19. I riu: *Prej tri vetave të Trinisë së Shenjtë, cili u bë njeri si ne?*

Prifti: Është i Biri që ka marrë kurm si ne nga Shpirti i Shenjtë dhe nga Virgjëresha Shën Mëri e u bë njeri i vërtetë. Për këtë quhet « Emanuel », që në gjuhën ebraishte do të thotë « Perëndia është me ne ».

20. I riu: *Ç'na mëson besa e krishterë mbi Jezu Krishtin?*

Prifti: Se Ai është veta e dytë e Trinisë së Shenjtë. Ai është i Biri i Perëndisë, i vetëmlindur. Ai lindi nga Ati para gjithë jetëve.

21. I riu: *Pse thuhet se është « i njëqenshëm » me Atin?*

Prifti: « I njëqenshëm me Atin » do të thotë se është nga e njëjta natyrë e Atit. Biri është Perëndi ashtu si Ati.

Një herë, një heretik, Ariu nga Aleksandria, mësonte se Zoti Krisht s'është Perëndi, thonte se Krishti është një qenie e lartë, sidoqoftë e krijuar. Kisha në koncilin ekuumenik të Nikesë (325) deklaroi se Zoti Krisht është i Biri i Perëndisë, është Perëndi, është « i njëqenshëm » me Atin.

Për këtë thuhet edhe se është: dritë prej drite, Perëndi i vërtetë prej Perëndie të vërtetë, i lindur por jo i krijuar. Ai rron në amshim si Ati.

« Credo in un solo Signore, Gesù Cristo, unigenito Figlio di Dio, nato dal Padre prima di tutti i secoli ».

19. Il giovane: *Delle tre persone della Santa Trinità, chi si è fatto uomo come noi?*

Il sacerdote: È il Figlio che ha preso corpo come noi dallo Spirito Santo e dalla Vergine Maria e si è fatto vero uomo. Per questo è detto « Emmanuele » che nella lingua ebraica significa « Dio con noi ».

20. Il giovane: *Cosa ci insegna la fede cristiana su Gesù Cristo?*

Il sacerdote: Che Egli è la seconda persona della Santa Trinità. È il Figlio di Dio, l'unigenito. È stato generato dal Padre prima di tutti i secoli.

21. Il giovane: *Perché si dice che è « della stessa sostanza » del Padre?*

Il sacerdote: « Consustanziale al Padre » significa che il Figlio è della stessa natura del Padre. Il Figlio è Dio così come lo è il Padre. Un tempo, nel secolo IV, un eretico, Ario da Alessandria, insegnava che Gesù Cristo non era Dio, ma un essere superiore, tuttavia creato. La chiesa nel concilio ecumenico di Nicea (325) ha dichiarato che Gesù Cristo è il Figlio di Dio, è Dio, è « consustanziale » al Padre.

Per questo si dice che Egli è: luce da luce, Dio vero da Dio vero, generato ma non creato. Egli è eterno così come il Padre.

22. **I riu:** *Si u bë njeri i Biri i Perëndisë?*

Prifti: Për shpëtimin tonë Ai zbriti prej qiejve; mori kurm prej Shpirtit të Shenjtë dhe prej Virgjërës Mëri dhe u bë njeri. Kjo do të thotë se zuri shtat në gjirin e Shën Mërisë, një virgjëreshë nga Nazarethi, pa veprim të burrit. Ky është një mister i pakuptueshëm nga mendja jonë. Për pjesëmarrjen e saj në mishërimin e të Birit të Perëndisë, koncili ekumenik i Efesit (431) e quajti Shën Mërinë « Hyjlindëse », domethënë Nëna e Perëndisë.

Si figurë e veçantë në kishën e krishterë, ajo është shembulli i vetë kishës që lind besimtarët. Por është edhe shembulli i çdo të krishteri, i cili dëgjon Fjalën e Perëndisë dhe e vë në praktikë.

Për këtë arsye, kisha e nderon Nënë e Perëndisë si të parën ndër shenjtorët. Në traditën bizantine këndohet ky himn:

« Të ka hje me të vërtetë të të lumërojmë Tyj Hyjlindësen, gjithmonë të lumurën dhe të përmidëlorën dhe Mëmën e Perëndisë tonë. Më të nderuarën se Hjeruvimet dhe më të lavdëruarën pa përjasje se Serafimet, që pa u përlyer linde Fjalën Perëndi, me të vërtetë Hyjlindësen, Tyj të madhërojmë ».

23. **I riu:** *Ç'bëri Zoti Krisht mbi këtë dhe?*

Prifti: Jezu Krishti predikoi Vangjelin dhe mbretërinë e qiejve. I ftoi të gjithë njerëzit të dashurojmë Perëndinë si Atin tonë dhe të duam me zemër njerëzit e tjerë si

22. **Il giovane:** *Come si è incarnato il Figlio di Dio?*

Il sacerdote: Per la nostra salvezza egli discese dai cieli; si è incarnato per opera dello Spirito Santo da Maria Vergine e si è fatto uomo. Ciò significa che ha preso corpo nel seno di Maria, una vergine di Nazareth, senza intervento di uomo.

Questo è un mistero incomprendibile alla nostra mente.

Per la sua partecipazione all'incarnazione del Figlio di Dio, il concilio ecumenico di Efeso (431) ha chiamato Maria *Theotokos*, cioè *Madre di Dio*. Quale figura particolare nella chiesa, Maria è simbolo della chiesa stessa la quale genera i credenti. Essa è il tipo di ogni cristiano il quale ascolta la Parola di Dio e la mette in pratica.

Per questa ragione la chiesa venera la *Theotokos* come la prima tra i santi.

Nella tradizione bizantina si canta questo inno:

« È veramente giusto proclamare beata te, o Deipara, che sei beatissima, tutta pura e Madre del nostro Dio. Noi magnifichiamo te, che sei più onorabile dei Cherubini e incomparabilmente più gloriosa dei Serafini, che in modo immacolato partoristi il Verbo di Dio, o vera Madre di Dio ».

23. **Il giovane:** *Cosa ha fatto Gesù Cristo su questa terra?*

Il sacerdote: Gesù Cristo ha annunciato l'Evangelo e il Regno dei cieli. Ha invitato tutti gli uomini ad amare Dio come nostro Padre, e ad amare gli altri uomini come fra-

vëllezër, kështu që të rrojnë në paqe duke bërë mirë për tërë jetën.

Por njerëzit e këqij e vunë në kryq dhe e vranë. Mirëpo i madhi Zot e ringjalli pas tri ditësh. Pastaj Jezu Krishti hipi në qiell e rri përgjithmonë në të djathtën e Atit.

24. I riu: *Kështu mbaroi vepra e Jezu Krishtit?*

Prifti: Jo. Vepra e Jezu Krishtit nuk mbaroi. Para se të vdiste, ai zgjodhi 12 dishepuj, u mësoi misteret e besës dhe pastaj i dërgoi në tërë botën për të predikuar Vangjelin e shenjtë. Ai themeloi kishën si mjet shpëtimi. Ai premtoi se do të dërgojë Shpirtin e Shenjtë dhe siguroi dishepujt se sa herë që dy o tri veta do të mbledhen në emrin e Tij, Ai do të jetë në mes tyre.

Na la edhe sakramentet, me të cilat Ai është mes nesh në mënyrë të veçantë. Në fund Ai do të vijë përsëri për të gjykuar botën, të mirët dhe të këqijtë.

25. I riu: *Pse i Biri i Perëndisë u bë njeri si ne?*

Prifti: Ai mori kurm si ne dhe erdhi në mes nesh, sepse njerëzit ishin larguar prej Zotit, nga udha e drejtë; kishin rënë në shumë mëkate, në të cilat rrinin si në një filaqi, në një burg. Nuk shihnin më të vërtetën, s'gjenin më udhën e drejtë. Dhe rronin pa shpresë nën hijen e vdekjes.

Ai erdhi për të na çliruar nga mëkatet dhe nga pajidhet, nga grackat e djallit.

Për ata që kanë besë, Zoti Krisht është

telli, in modo da vivere in pace facendo del bene sempre.

Ma gli uomini peccatori lo hanno messo in croce e lo hanno ucciso. Iddio però lo ha risuscitato dopo tre giorni. In seguito Gesù Cristo è salito al cielo e siede per sempre alla destra del Padre.

24. Il giovane: *È terminata così l'opera di Gesù Cristo?*

Il sacerdote: No. L'opera di Gesù Cristo non si è conclusa così. Prima di morire Egli ha scelto 12 discepoli, ha insegnato loro i misteri della fede e quindi li ha inviati nel mondo intero per predicare il Santo Evangelo. Ha fondato la chiesa come strumento di salvezza. Egli ha promesso l'invio dello Spirito Santo e ha assicurato i discepoli che là dove due o tre si riuniscono nel suo nome, sarà in mezzo a loro.

Ci ha quindi lasciato i sacramenti per mezzo dei quali Egli in modo speciale è in mezzo a noi. Alla fine verrà di nuovo per giudicare il mondo, i buoni e i cattivi.

25. Il giovane: *Perché il Figlio di Dio si è fatto uomo come noi?*

Il sacerdote: Egli ha preso corpo come noi ed è venuto in mezzo a noi perché gli uomini si erano allontanati dal Signore, dalla retta via; erano caduti in molti peccati, nei quali stavano imprigionati. Non vedevano più la verità, non ritrovavano più la retta via. E vivevano senza speranza nell'ombra della morte. Egli è venuto a scioglierci dai peccati e dai lacci del demonio. Per coloro

udha e re që sjell në parajsë, është e vërteta dhe jeta.

Ai është shpëtimtari i njerëzve,

26. I riu: *Kur përkujtojmë ditën në të cilën lindi Zoti Krisht?*

Prifti: Ditën e Krishtlindjes (25 dhjetor). Nga viti kur lindi Zoti Krisht numërohen vitet e epokës sonë, e epokës së re.

27. I riu: *Kur u pagëzua Zoti Krisht?*

Prifti: Ditën e Epifanisë, të Theofanisë (6 janar).

28. I riu: *Pse quhet «Theofani»?*

Prifti: «*Theofani*» është një fjalë greke që do të thotë «*shfaqja e Perëndisë*». Perëndia, Ynë Zot, në këtë ditë na u zbulua si Trini, siç na rrëfen Vangjeli. Kur Shën Joani pagëzoi Zotin Krisht, nga qielli u dëgjua një zë që thonte: «Ky është Biri im i dashur». Ishte ky zëri i Atit që shpallte Jezu Krishtin si Bir të vet. Vangjeli na thotë edhe se Shpirti i Shenjtë zbriti si një pëllumb mbi Zotin Krisht (Mt. 6,13-16). Perëndia na u zbulua kështu si At, Bir dhe Shpirt i Shenjtë.

29. I riu: *Kur e themeloi Zoti Krisht euharistinë?*

Prifti: Të enjten e madhe kur Jezusi mbloshi dishepujt dhe hëngri me ta darkën e Pashkëve.

che credono, Gesù Cristo è la via nuova che porta al paradiso, è la verità, è la vita. Egli è il redentore del mondo.

26. Il giovane: *Quando commemoriamo il giorno in cui è nato Gesù Cristo?*

Il sacerdote: Il giorno di Natale (25 dicembre). Dall'anno in cui è nato Gesù Cristo si contano gli anni della nostra epoca, dell'epoca nuova.

27. Il giovane: *Quando è stato battezzato Gesù Cristo?*

Il sacerdote: Il giorno dell'Epifania o della Teofania (6 gennaio).

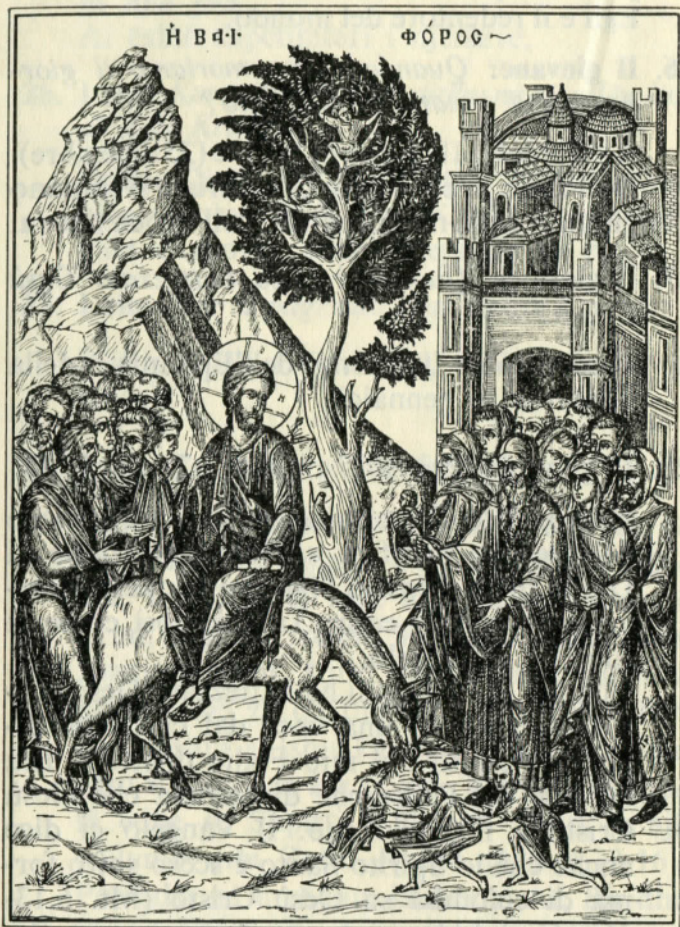
28. Il giovane: *Perché si chiama «Teofania»?*

Il sacerdote: Il termine «Teofania» viene dal greco e significa «la manifestazione di Dio». Iddio, Nostro Signore, in questo giorno si è rivelato come Trinità, così come ci riferisce il Vangelo.

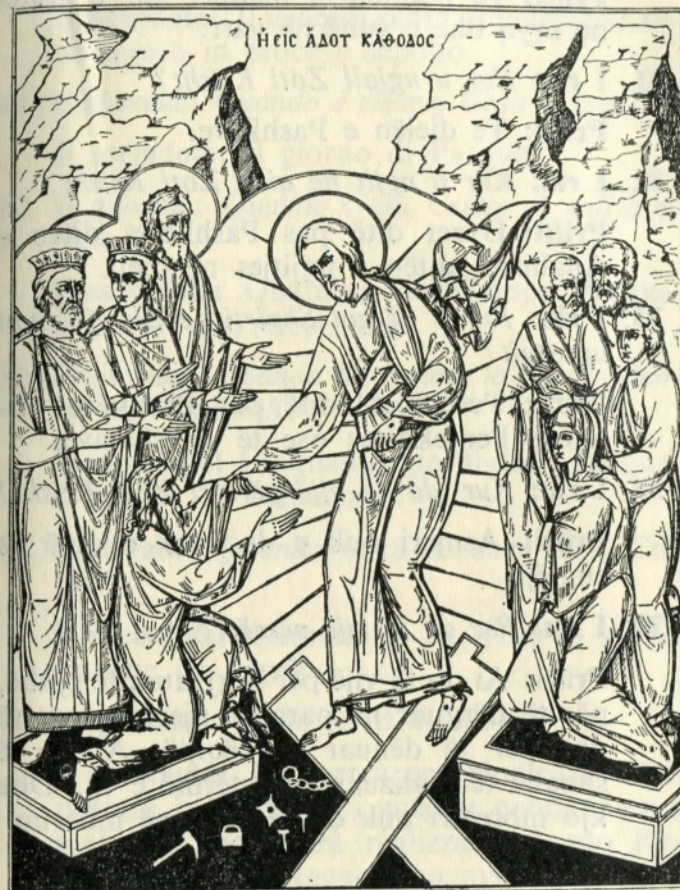
Quando S. Giovanni ha battezzato Gesù Cristo, si è sentita una voce dal cielo che diceva: «Questi è il mio Figlio diletto». Era la voce del Padre che dichiarava che Gesù Cristo è il Figlio suo. Il Vangelo ci dice anche che lo Spirito Santo è sceso sotto forma di colomba su Gesù Cristo (Mt. 6,13-16). Così Iddio si è manifestato come Padre, Figlio e Spirito Santo.

29. Il giovane: *Quando Gesù Cristo ha istituito l'eucarestia?*

Il sacerdote: Il giovedì santo quando ha riunito i suoi discepoli e ha mangiato con loro la cena di Pasqua.

Hyrja e Zotit Krisht në Jeruzalem
Ingresso di Gesù Cristo a Gerusalemme

Ringjallja e Zotit Krisht
Resurrezione di Gesù Cristo

30. I riu: *Kur vdiq Zoti Krisht?*

Prifti: Të premtën e madhe, kur e vranë në kryq dhe e vunë në varr.

31. I riu: *Kur u ngjall Zoti Krisht?*

Prifti: Të dielën e Pashkëve.

32. I riu: *Kur u ngjit në qiell Zoti Krisht?*

Prifti: Dyzet ditë pas Pashkëve, ditën e Analipsit, ditën e ngjitjes në qiell.

33. I riu: *Kur e dërgoi Shpirtin e Shenjtë mbi apostujt?*

Prifti: Pesëdhjetë ditë pas Pashkëve; ditën e Pentekostes ose të Rrëshajave.

34. I riu: *Kur do të vijë përsëri Zoti Krisht?*

Prifti: Asnjëri nuk e di. Nuk e dinë as engjëjt.

35. I riu: *Pse do të vijë përsëri?*

Prifti: Ai do të vijë për të gjykuar të gjithë, për të dërguar në parajsë njerëzit e mirë dhe për të dënuar të këqijtë. Ai do të shpallë të realizuar mbretërinë e tij. Dhe kjo mbretëri nuk do të ketë më mbarim.

30. Il giovane: *Quando è morto Gesù Cristo?*

Il sacerdote: Il venerdì santo, quando lo hanno messo in croce e sepolto.

31. Il giovane: *Quando è risorto Gesù Cristo?*

Il sacerdote: Il giorno di Pasqua.

32. Il giovane: *Quando Gesù Cristo è salito al cielo?*

Il sacerdote: Quaranta giorni dopo Pasqua, il giorno dell'Ascensione.

33. Il giovane: *Quando ha inviato lo Spirito Santo sugli apostoli?*

Il sacerdote: Cinquanta giorni dopo Pasqua, il giorno di Pentecoste.

34. Il giovane: *Quando verrà di nuovo Gesù Cristo?*

Il sacerdote: Nessuno lo sa. Non lo sanno neanche gli angeli.

35. Il giovane: *Perché verrà di nuovo?*

Il sacerdote: Egli verrà per giudicare tutti, portare in Paradiso i giusti e condannare i malvagi. Dichiarerà realizzato il suo Regno. E questo Regno non avrà fine.

«Besoj në Shpirtin e Shenjtë, Zot e jetëbërës, që buron prej Atit, që adhurohet bashkë me Atin e me Birin, që foli nëpërmjet profetëve».

36. I riu: Ç'na mëson besa e krishterë për Shpirtin e Shenjtë?

Prifti: Se Shpirti i Shenjtë është veta e tretë e Trinisë së Shenjtë. Si Ati e Biri, ashtu edhe Shpirti i Shenjtë është Perëndi dhe Zot. Ai rrjedh nga Ati nëpërmjet të Birit dhe është i njëqenshëm me Atin e me Birin. Për këtë adhurohet dhe lavdërohet, bashkë me Atin e me Birin.

37. I riu: I frymëzon njerëzit Shpirti i Shenjtë?

Prifti: Besa e krishterë na mëson se Shpirti i Shenjtë u është dhënë njerëzve nëpërmjet Zotit Krisht. Kush beson në Krishtin merr Shpirtin e Shenjtë, i cili e bën pjesëmarrës të jetës hyjnore. Në mënyrë të veçantë, Shpirti i Shenjtë frymëzoi profetët, të cilët folën në emër të Zotit. Ai frymëzoi edhe autorët e Biblës së Shenjtë; prandaj Bibla përmban të vërtetat e zbuluara nga Perëndia. Ai e frymëzon kishën dhe e ruan nga gabimet; e mban të patundur në predikimin e së vërtetës.

38. I riu: Shpirti i Shenjtë është në mes të njerëzve?

Prifti: Ditën e Pentekostes Shpirti i Shenjtë iu dha të gjithë apostujve dhe atyre

«Credo nello Spirito Santo, che è Signore e dà la vita e procede dal Padre e con il Padre e il Figlio è adorato e glorificato e ha parlato per mezzo dei profeti».

36. Il giovane: Cosa ci insegna la fede cristiana sullo Spirito Santo?

Il sacerdote: Che lo Spirito Santo è la terza Persona della Santa Trinità. Come il Padre e il Figlio così anche lo Spirito Santo è Dio e Signore. Egli procede dal Padre per il Figlio ed è consustanziale con il Padre e il Figlio. Per questo è adorato e glorificato con il Padre e con il Figlio.

37. Il giovane: Lo Spirito Santo ispira gli uomini?

Il sacerdote: La fede cristiana ci insegna che lo Spirito Santo è dato agli uomini per mezzo del Signore Gesù Cristo. Chi crede in Cristo riceve lo Spirito che lo rende partecipe della vita divina.

In modo particolare lo Spirito Santo ha ispirato i profeti i quali hanno così parlato in nome del Signore. Ha ispirato anche gli autori della sacra Bibbia; per questo la Bibbia contiene le verità rivelate da Dio. Lo Spirito Santo ispira la chiesa e la preserva da errori; la mantiene salda nella predicazione della verità.

38. Il giovane: Lo Spirito Santo è in mezzo agli uomini?

Il sacerdote: Il giorno di Pentecoste lo Spirito Santo è stato dato agli apostoli e a

që ishin bashkë me ta. Shpirti i Shenjtë i jepet çdo të krishteri me pagëzimin dhe me krezmimin. Ai na hap mendjen që të kuptojmë Fjalën e t'Ynë Zoti.

39. I riu: *Vepron Shpirti i Shenjtë në sakramentet?*

Prifti: Shpirti i Shenjtë vepron me fuqinë e tij në të gjitha sakramentet dhe i shenjtëron njerëzit.

40. I riu: *Shpirti i Shenjtë e frymëzon edhe jetën?*

Prifti: Shpirti i Shenjtë fryn si era: fryn kudo në tërë jetën për ta ndërruar sa më mirë për njerëzit.

41. I riu: *Si e lut ti Shpirtin e Shenjtë?*

Prifti: Me lutjen e liturgjisë që thotë kështu:

«O Mbret qiellor, Ngushëllimtar, Shpirti i së vërtetës, që ndodhesh kudo e mblon të gjitha, thesari i të miravet dhe jetëdhënës, eja e qëndro në mes neve dhe pastrona nga çdo mëkat dhe shpëto, o i Mirë, shpirtrat tanë».

quelli che erano con loro. Così lo Spirito Santo viene dato ad ogni cristiano con il battesimo e la cresima. Egli ci apre l'intelligenza per comprendere la Parola del Signore.

39. Il giovane: *Lo Spirito Santo opera nei sacramenti?*

Il sacerdote: Lo Spirito Santo opera con la sua potenza in tutti i sacramenti e santifica gli uomini.

40. Il giovane: *Lo Spirito Santo ispira anche il mondo?*

Il sacerdote: Lo Spirito Santo soffia come il vento. Soffia dappertutto nel mondo intero per trasformarlo in meglio per gli uomini.

41. Il giovane: *Come preghi lo Spirito Santo?*

Il sacerdote: Con la preghiera della liturgia che dice così:

«Re celeste, Consolatore, Spirito di verità, che sei presente in ogni luogo e tutto riempi, tesoro di beni e datore di vita, vieni e abita in noi, e purificaci da ogni macchia, e salva, o Buono, le anime nostre».

« Besoj në një kishë të shenjtë, katolike dhe apostolike ».

42. I riu: Ç'na mëson besa e krishterë për kishën?

Prifti: I krishteri ka besë në një kishë të shenjtë, katolike dhe apostolike.

43. I riu: Ç'është kisha?

Prifti: Kisha është bashkimi i të krishterëve: bashkimi i atyre që kanë besë në Zotin Krisht, që janë të pagëzuar, që marrin pjesë në sakramentet dhe dëgjojnë Fjalën e Perëndisë nën drejtimin e Peshkopëve, të cilët bashkë me Papën e Romës mësojnë të vërtetën e Vangjelit.

44. I riu: Pse kisha është një e vetme?

Prifti: Pse Zoti Krisht themeloi vetëm një kishë për të tërë jetën dhe për bashkimin e të gjithë njerëzve.

Njerëzit hyjnë në kishë nëpërmjet pagëzimit. Por pagëzimi është një i vetëm për të gjithë. Ne rrëfejme një pagëzim për ndjesën e mëkateve. Pagëzimi na bashkon të gjithë me Zotin Krisht si në një trup të vetëm, në të cilin Krishti është kryet kurse të krishterët janë pjesët e tjera të kurmit. Trupi është një, pse kryet është një.

Në pagëzimin këndohet kështu: « Sa më Krishtin u pagëzuar, Krishtin keni veshur ». Kështu që të gjithë të pagëzuarit kanë të njëjtën veshje: mësimin e Krishtit, dhe

« Credo nella chiesa una, santa, cattolica e apostolica ».

42. Il giovane: Cosa ci insegna la fede cristiana sulla chiesa?

Il sacerdote: Il cristiano crede nella chiesa una, santa, cattolica e apostolica.

43. Il giovane: Cosa è la chiesa?

Il sacerdote: La chiesa è la comunione dei cristiani: cioè la comunione di coloro che credono in Gesù Cristo, sono battezzati, partecipano ai sacramenti e ascoltano la Parola di Dio sotto la guida dei vescovi, i quali assieme al Papa di Roma insegnano la verità evangelica.

44. Il giovane: Perché la chiesa è una?

Il sacerdote: Perché nostro Signore Gesù Cristo ha fondato la chiesa una e unica per il mondo intero e per l'unione di tutti gli uomini.

Questi entrano nella chiesa per mezzo del battesimo. Ora il battesimo è uno per tutti. Noi professiamo un solo battesimo per il perdono dei peccati. Il battesimo ci incorpora tutti in Gesù Cristo come in un solo corpo, in cui Gesù Cristo è il capo, mentre i cristiani sono le altre membra del corpo. Il corpo è uno perché il capo è uno.

Al battesimo nel rito bizantino, come dice S. Paolo, si canta così: « Quanti siete stati battezzati in Cristo, di Cristo vi siete rivestiti ». Così tutti i battezzati portano la

pjesëmarrjen në jetën hyjnore të dhënë nga Jezu Krishti.

Kungimi pra me Kurmin e Krishtit, në euharistinë e shenjtë, është shfaqja e plotë e njësisë së kishës.

45. **I riu:** *Në kohën e kaluar të krishterët kanë luftuar njëri me tjetrin dhe janë ndarë?*

Prifti: Shumë herë luftuan të krishterët mes tyre e disa grupe u shkëputën; kështu që sot, përveç katolikëve që jemi më të shumtët, janë edhe ortodoksët dhe protestantët.

46. **I riu:** *Cilët janë ortodoksët dhe protestantët?*

Prifti: Edhe ata janë të krishterë, të pagëzuar, dhe besojnë në Jezu Krishtin si Perëndi dhe Zot. Për ne janë si vëllezër. Gjatë historisë kemi pasur disa përçarje. Ortodoksët nuk besojnë se Papa i Romës është kryetari i mbarë kishës.

Protestantët nga ana tjetër kanë sjellë disa ndryshime në strukturat e kishës: nuk i njohin të gjitha sakramentet.

Katolikë dhe ortodoksë jemi më afër në besë. Me protestantët kemi më shumë di vergjenca.

47. **I riu:** *Pse nuk bashkohen të gjithë?*

Prifti: Bashkimi i të gjithë të krishterëve është dëshira e Zotit Krisht, i cili themeloi një kishë të vetme.

stessa veste: l'insegnamento di Cristo e la partecipazione alla vita divina apportata da Gesù Cristo. La comunione poi al Corpo di Cristo nella santa eucarestia è la piena manifestazione dell'unità della chiesa.

45. **Il giovane:** *Ma nel passato i cristiani hanno avuto delle lotte tra di loro e si sono anche divisi?*

Il sacerdote: Più volte si sono avute delle lotte tra i cristiani e alcuni gruppi si sono anche divisi; per questa ragione oggi, oltre ai cattolici che siamo la maggioranza, ci sono anche i cristiani ortodossi e protestanti.

46. **Il giovane:** *Chi sono gli ortodossi e i protestanti?*

Il sacerdote: Anch'essi sono cristiani, battezzati, e credono in Gesù Cristo come Dio e Signore. Per noi sono come fratelli. Nel corso della storia abbiamo avuto delle divisioni.

Gli ortodossi non accettano che il Papa di Roma sia il capo dell'intera chiesa.

I protestanti inoltre hanno introdotto dei cambiamenti nella struttura della chiesa. Non riconoscono tutti i sacramenti.

Cattolici e ortodossi siamo più vicini nella fede. Con i protestanti abbiamo più divergenze.

47. **Il giovane:** *Perché non si riuniscono tutti i cristiani?*

Il sacerdote: L'unità di tutti i cristiani è volontà di Gesù Cristo che ha fondato la chiesa una e unica.

Në të vërtetë tani punohet shumë për bashkimin e të krishterëve. Katolikë, Ortodoksë dhe Protestantë e kemi kuptuar se duhet të jetojmë bashkë, pse Ynë Zot është një, besa e krishterë është një, pagëzimi është një, edhe kisha është një për të gjithë njerëzit.

48. I riu: *Kisha jonë arbëreshe është katolike?*

Prifti: Kisha jonë arbëreshe është katolike dhe ruan liturgjinë bizantine si ortodoksët. Me të gjithë të tjerët katolikë lëtinj kemi të njëjtën besë. Prandaj mund të marrim pjesë në meshë në kishat lëtire, dhe lëtinjët mund të vijnë në kishat tona.

49. I riu: *Është mirë se kisha jonë arbëreshe ruan të gjitha traditat bizantine?*

Prifti: Duhet ruajtur mirë këto tradita e nëse me kohë disa nga ato humbën, duhen ndrequr siç ishin më parë. Liturgjia bizantine është karakteristikë e bukur e kishës arbëreshe. Dhe na afron me ortodoksët. Veç kësaj në Itali kisha arbëreshe dëshmon se kisha e Zotit Krisht nuk është vetëm lëtire, por edhe bizantine. Çdo popull me traditat e veta duhet të ketë vendin e vet në kishën e Krishtit. Kështu kisha arbëreshe luan një rol ekumenik në mes të kishës katolike. Kjo do të thotë se kisha arbëreshe mund të ndihmojë në Itali bashkimin e të krishterëve.

Difatti nei nostri tempi si lavora molto per l'unità dei cristiani. Cattolici, ortodossi e protestanti abbiamo compreso che bisogna vivere nell'unità perché Nostro Signore è uno, la fede cristiana è una, il battesimo è uno e la chiesa è una per tutti gli uomini.

48. Il giovane: *La nostra chiesa arbëreshe è cattolica?*

Il sacerdote: La nostra chiesa albanese in Italia è cattolica e usa la liturgia bizantina come gli ortodossi. Con tutti gli altri cattolici latini, noi abbiamo la stessa fede. Per questo possiamo partecipare alla messa nelle chiese latine, e ugualmente i latini possono venire nelle nostre chiese.

49. Il giovane: *È bene che la nostra chiesa arbëreshe conservi tutte le tradizioni bizantine?*

Il sacerdote: Occorre ben conservare queste tradizioni e se, con il tempo, alcune di esse si sono deteriorate, bisogna rinnovarle e ristabilirle così come erano. La liturgia bizantina è una caratteristica bella della chiesa arbëreshe. Essa ci avvicina agli ortodossi. Inoltre in Italia la chiesa arbëreshe testimonia che la chiesa di Gesù Cristo non è soltanto latina, ma anche bizantina. Ogni popolo con le proprie tradizioni deve avere il proprio posto nella chiesa di Cristo. In tal modo la chiesa arbëreshe ha un ruolo ecumenico nell'ambito della chiesa cattolica. Ciò vuol dire che la chiesa arbëreshe può contribuire in Italia al ristabilimento dell'unità dei cristiani.

50. I riu: *Pse thuhet se kisha është katolike?*

Prifti: Kisha quhet katolike pse është e përgjithshme. Kisha e Zotit Krisht është e hapët ndaj të gjithë popujve dhe ndaj çdo njeriu. Kur Zoti Krisht dërgoi apostujt për të predikuar u tha: « Shkoni dhe mësoni të gjithë popujt, duke i pagëzuar në emër të Atit, të Birit dhe të Shpirtit të Shenjtë » (Mt. 28,18).

Çdo kishë lokale, si kisha arbëreshe, këshu edhe më e vogla, është e bashkuar me gjithë të tjerat e shpërndara mbi dhe. Kisha katolike është e bashkuar e gjitha në të njëjtën besë, me të njëjtat sakramente dhe nga peshkopët bashkë me Papën.

Kisha e Zotit Krisht gjendet në kishën katolike e cila ka të gjitha mjetet e shpëtimtimit.

51. I riu: *Pse thuhet se kisha është apostolike?*

Prifti: Kisha e Zotit Krisht u rrit me predikimin e apostujve. Apostujt e dërguar nga Zoti Krisht predikuan në katër anët e botës Vangjelin. Pas apostujve erdhën peshkopët, të cilët sollën deri në ditët tona traditën e së vërtetës. Kështu edhe sot kisha është e bashkuar me apostujt me një lidhje të pandarë nëpërmjet peshkopëve, të cilët ruajnë të vërtetën e besës së krishterë, të predikuar nga apostujt. Prandaj kisha është apostolike.

Por edhe më shumë. Si atëherë me apostujt, edhe sot kisha është e dërguar nga Ynë

50. Il giovane: *Perché si dice che la chiesa è cattolica?*

Il sacerdote: La chiesa si dice cattolica perché è *universale*. La chiesa di Gesù Cristo è aperta a tutti i popoli e ad ogni uomo. Quando Cristo ha inviato gli apostoli a predicare, ha detto loro: « Andate e ammaestrate tutte le nazioni, battezzandole nel nome del Padre e del Figlio e dello Spirito Santo » (Mt. 28,18).

Qualsiasi chiesa locale cattolica, come la chiesa arbëreshe, e così anche la più piccola, è in comunione con tutte le altre disperse nel mondo.

L'intera chiesa cattolica è unita nella stessa fede, con gli stessi sacramenti e per mezzo dei vescovi con il Papa.

La chiesa di Cristo sussiste nella chiesa cattolica che ha tutti i mezzi di salvezza.

51. Il giovane: *Perché si dice che la chiesa è apostolica?*

Il sacerdote: La chiesa di Gesù Cristo è cresciuta sulla predicazione degli apostoli. Questi, inviati da Nostro Signore Gesù Cristo, hanno annunciato ai quattro angoli della terra l'Evangelo. Agli apostoli sono succeduti i vescovi i quali hanno trasmesso fino ai nostri giorni la tradizione della verità. Così anche oggi la chiesa è unita agli apostoli con una successione ininterrotta dei vescovi i quali salvaguardano la verità della fede cristiana, predicata dagli apostoli. Per questo la chiesa è apostolica. Ma c'è di più. Come allora con gli apostoli, anche oggi la chiesa è inviata da Nostro Si-

Zot që të predikojë Vangjelin dhe që të plotësojë misionin e saj në jetë.

52. I riu: *Pse thuhet se kisha është e shenjtë?*

Prifti: Kisha është themeluar nga Zoti Krisht që e lau nga çdo mëkat, e bashkoi me veten si në një kurm të vetëm dhe i dha Shpirtin e tij, i cili shenjtëron njerëzit. Kështu kisha merr pjesë në jetën e Krishtit që është i vetmi i shenjtë. Ai kishën e shenjtëroi dhe i dha të gjitha mjetet e shenjtërimi: të vërtetën dhe sakramentet.

Të gjithë ata që hyjnë në kishë, duhet të pagëzohen, domethënë duhet të pastrohen nga çdo mëkat.

Por edhe të pagëzuarit janë mëkatarë. Kisha i ndihmon të ndërrojnë sjelljen e tyre. Kisha është e shenjtë, por pjesëtarët e saj duhet të shenjtërohen gjithmonë.

Pastaj kisha frymëzohet nga Shpirti i Shenjtë dhe misioni i saj është të shenjtërojë njerëzit.

53. I riu: *Në përfundim: cilat janë karakteristikat e kishës së krishterë?*

Prifti: Kisha e Krishtit është një, e shenjtë, katolike, apostolike. Këto janë të katër shenjat dalluese të kishës së krishterë. Këto gjenden në kishën katolike.

gnore a predicare l'Evangelo e a realizzare la propria missione nel mondo.

52. Il giovane: *Perché si dice che la chiesa è santa?*

Il sacerdote: La chiesa è fondata da Nostro Signore Gesù Cristo che l'ha purificata da ogni peccato, l'ha unita a sé come in un solo corpo e le ha dato il suo Spirito che santifica gli uomini. In tal modo la chiesa partecipa alla vita di Cristo, che è il solo santo. Egli la santifica e le assicura tutti i mezzi di salvezza: la verità e i sacramenti. Tutti coloro che entrano nella chiesa devono essere battezzati, cioè bisogna che siano purificati da ogni peccato.

Ma anche i battezzati sono peccatori. La chiesa li aiuta a cambiare la loro condotta.

La chiesa è santa, ma i suoi membri bisogna che siano sempre santificati.

La chiesa è ispirata dallo Spirito Santo e la sua missione è quella di santificare gli uomini.

53. Il giovane: *In conclusione: quali sono le note caratteristiche della chiesa?*

Il sacerdote: La chiesa di Cristo è una, santa, cattolica e apostolica. Queste sono le quattro note distintive della chiesa. Esse si trovano nella chiesa cattolica.

«Ynë Zot e krijoi njeriun në shëmbëlltyrë dhe në përngjasim me veten».

54. I riu: Ç'na mëson besa e krishterë për njeriun?

Prifti: Njeriun e ka krijuar Ynë Zot, si mbret të botës. Jeta e tërë është për njeriun. Bibla na thotë se Ynë Zot e krijoi njeriun në përngjasim me veten, se njeriu i përgjan t'Ynë Zoti, se rrjedh nga natyra e Perëndisë dhe është i destinuar për t'u shejtëruar.

55. I riu: Si e krijoi Ynë Zot njeriun, burrë o grua?

Prifti: Ynë Zot e krijoi njeriun burrë e grua. Na thotë Bibla se Ynë Zot e krijoi njeriun që t'i ngjasë Perëndisë dhe e krijoi mashkull e femër.

Burri e gruaja vijnë prej Zotit. Kështu që të dy kanë të njëjtin dinjitet.

56. I riu: Si quhej i pari burrë dhe e para grua?

Prifti: Burrin e quanin «Adam» dhe gruan «Evë».

57. I riu: Adami dhe Eva a bënë gjithmonë atë që u kishte thënë Ynë Zot?

Prifti: Adami e Eva nuk bënë gjithmonë atë që u kishte thënë Ynë Zot. Dëgjuan djallin, u larguan nga udha e t'Ynë Zoti,

«Iddio creò l'uomo a sua immagine e somiglianza».

54. Il giovane: Cosa ci insegna la fede cristiana sull'uomo?

Il sacerdote: Nostro Signore ha creato l'uomo come dominatore della terra. L'universo intero è per l'uomo. La Bibbia ci dice che Dio creò l'uomo a sua immagine, che l'uomo è a somiglianza di Dio, che proviene dalla natura di Dio e che è chiamato alla santificazione.

55. Il giovane: Come Iddio ha creato l'uomo, maschio o femmina?

Il sacerdote: Iddio ha creato l'uomo maschio e femmina. Ci dice la Bibbia che Iddio creò l'uomo a sua somiglianza e lo ha creato maschio e femmina. L'uomo e la donna provengono dal Signore. Così entrambi hanno uguale dignità.

56. Il giovane: Come si chiamavano il primo uomo e la prima donna?

Il sacerdote: L'uomo si chiamava Adamo e la donna Eva.

57. Il giovane: Adamo ed Eva hanno sempre osservato ciò che aveva comandato loro il Signore?

Il sacerdote: Adamo ed Eva non hanno sempre osservato quanto aveva comandato il Signore. Hanno dato ascolto al demonio; si sono allontanati dalla via del Signore e

dhe ranë në mëkat. Këtë mëkat pra e trashëgon çdo njeri që vjen në jetë.

58. I riu: *Ynë Zot i ka braktisur në udhën e rreme?*

Prifti: Jo. Ynë Zot s'i la njerëzit në udhën e rreme, por dërgoi më parë profetët, të cilët predikuan të vërtetën, në mënyrë që njerëzit të ktheheshin pranë Atij. Pastaj dërgoi të Birin e vet, Zotin Krisht. Ynë Zot gjithmonë e ruajti dhe e ruan njeriun që krijoi.

59. I riu: *Si e ndihmon tani Zoti njeriun, që ky të ecë në udhën e drejtë?*

Prifti: Ai na dha Vangjelin, themeloi kishën dhe sakramentet, i jep çdo njeriu Shpirtin e Shenjtë.

60. I riu: *Kur njeriu vdes, mbaron jeta përgjithmonë?*

Prifti: Besa e krishterë na mëson se njeriu përbëhet nga kurmi dhe nga shpirti. Njeriu vdes në kurmin e vet, por shpirti është i pavdekshëm. Për më tepër ne kemi besë në ringjalljen e të vdekurve dhe presim jetën që do të vijë dhe që s'ka mbarim. Njeriu rron në amshim përgjithmonë.

61. I riu: *A thotë të rreme besa e krishterë?*

Prifti: Besa jonë s'mund të thotë të rreme, pse na u dha nga Ynë Zot që është e Vërteta dhe është e mësuar prej kishës, e

sono caduti nel peccato. E questo peccato lo eredita ogni uomo che viene al mondo.

58. Il giovane: *Il Signore li ha lasciati sulla via sbagliata?*

Il sacerdote: No. Nostro Signore non ha lasciato gli uomini sulla via sbagliata, ma prima ha inviato i profeti che hanno annunciato la verità perché gli uomini si convertissero a Lui. Quindi inviò il Figlio suo, Gesù Cristo. Nostro Signore ha sempre protetto e protegge l'uomo che ha creato.

59. Il giovane: *Perché cammini sulla retta via, come il Signore aiuta l'uomo?*

Il sacerdote: Egli ci ha lasciato l'Evangelo, ha fondato la chiesa, ha istituito i sacramenti e dà a ciascun uomo lo Spirito Santo.

60. Il giovane: *Quando l'uomo muore, termina per sempre la sua vita?*

Il sacerdote: La fede cristiana ci insegna che l'uomo è composto di anima e di corpo. L'uomo muore nel corpo, ma la sua anima è immortale. In più: noi crediamo nella resurrezione dei morti e attendiamo la vita che verrà e che non ha termine.

61. Il giovane: *La fede cristiana contiene errori?*

Il sacerdote: La nostra fede non può avere errori, perché ci è stata data dal Signore che è la Verità ed è insegnata dalla chiesa che è assistita dallo Spirito Santo.

cila ruhet nga Shpirti i Shenjtë. Prandaj
edhe në meshë ne këndojmë:

« Pamë dritën e vërtetë,
morëm shpirtin qiellor,
gjetëm besën e vërtetë
duke iu falur Trinisë së pandarë
se ajo na shpëtoi »

Per questo nella liturgia cantiamo:
« Abbiamo visto la vera luce,
abbiamo ricevuto lo Spirito celeste,
abbiamo trovato la vera fede,
adorando la Trinità indivisibile,
poiché essa ci ha salvati ».